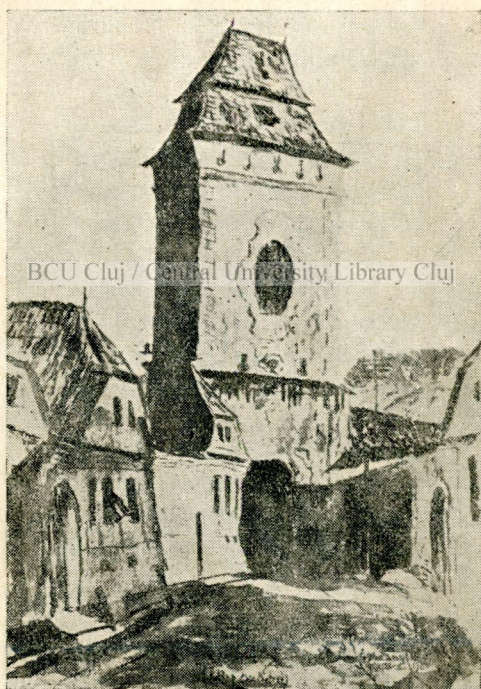

LANURI

BCU Cluj / Central University Library Cluj

288
G. Limbășanu

Cetatea Mediașului

Anul VI. No. 5-6-7

288

1939

TREI POEME INEDITE

DE

ION MOLDOVEANU

FĂT-FRUMOS

Iar stai, Făt-Frumos, la poarta grea,
Cu toiagul purtător de vise.
Iarăși stau intrările închise,
Nici un zvon nu fulgă din stea.

Nu mai porți tu iarba năzdrăvană
Din pruncia fragedă ca fraga?
Unde-i șardul tău de jar și draga
Leană ca un lilion pe rană?

BCU Cluj / Central University Library Cluj
Și nici buzduganul greu de fier
De-l asvârli de șapte poștii late,
Nu mai bate drumurile toate
Spre târâmul fără vad și cer.

Uite, drumu-a spulberat cenușă
Și'n bătaia lunii-i alb ca neaua.
— la mai zângăne odată șeaua
Și mai bate de nădejde'n ușă!

TĂRM DORIT

In suflet cresc singurătăți, liane pustiite,
Neliniști te'nfășoară ca râuri neostenite.
E soarele acuma mai stins dar mai aproape:
Cu mâna l-ai atinge și l-ai culca sub pleoape.

E clipa asta clară ca un lac sub lună.
Elanuri și înfrângeri legate-s împreună.
O pasăre mai bine de-ai fi spre înfinit,
Hulub prevestitor pentru un țărnm dorit.

El, țărnmul meu dorit cu alge verzi și moi,
Cu lumi împărțășite în basme și icoane.
Prin parcurile vieții cât l-ai căutat, loane!..
-- De-acum, mai gol te culci pe vise ca pe foi.

CAD IERNI

Stau iernile pe lanuri și'n suflete mai stau.
O lină unduire se cerne din departe.
Inchizi frica de moarte cum ai închide-o'n carte
Și vezi pe țărnmuri blonde cum îngeri albi se lau.

Și plouă-așa din ceruri, din creanga de petale,
Hulubii albi din basmul de-omăt, îndepărtat,
Deschidem larg ferestre de soare și bănat
Ca să privim cum trece cu Someșul la vale.

Și mândră frumusețe și anii de stejar
Și vergile credinței ce-atât le-am căutat..
— Cad iernile ca râuri de-omăt înfuriat,
In mine ape cântă lungi clopote de jar.

LITERATURA ARDELEANĂ DE AZI

III.

Emil Cioran a apărut cu o filozofie interesantă. Deși cartea sa *Pe culmile disperării*, părea oarecum utopică și aducea o abatere dela naționalismul clasic printr'o undă ușoară de sentimentalism, a fost distinsă cu un premiu al Fundațiilor Regale, deoarece aducea noutate și promisiune.

Notăm apoi pe dd. *C. Sudețeanu și Zevedei Barbu*, cu un lexic bogat și fin stilizat. Dâșii au o expunere mai aproape de regulile clasice ale filozofiei, scrisul fiindu-le mai glacial. Dar nota aceasta nu scade bogăția spirituală a acestor doi cugetători.

Nu putem omite câteva nume mai tinere, ca de pildă pe *Septimiu Bucur*, secretarul de redacție al „Gândirii”, pe *Ion Ștefan*, ori pe *Bucur Țincu*, plini de mari posibilități.

Am lăsat la urmă pe *N. Ladmiss-Andreescu*, format în paginile revistei „Lanuri”, fiindcă vrem să poposim lângă singura sa carte apărută până acum, intitulată *Semne și mituri*¹⁾ și care îl arată ca pe un eseist cu o metodică orientare în literatură. Cartea aceasta cuprinde o serie de articole apărute mai toate în revista „Lanuri” și care după cum indică titlul, arată *semnele* care se manifestă în literatura românească mai nouă, ori scriitorii și ideologiile din trecut, care văzute prin timp, devin *mituri* ori legende. Iar atașarea acestui scriitor de Ardeal se poate vedea din însăși precăderea pe care o dă poeziei ardeleni în *Reviriment*, studiu cu care își deschide cartea și care cuprinde interpretarea liricei a patru poeți ardeleni tineri (*Emil Giurgiuca, George Popa, Ion Th. Ilea, Ștefan Baci*) Dar din ciclul acesta de „Constelații literare” ne vom opri asupra unui studiu de o mare valoare literară și mai ales documentară. Căci „Ars poetica”²⁾ este într'adevăr un studiu de sinteză, cum îl numește d. Nicolae Roșu în cuvântul de deschidere cu care cinstește această carte, prilejuit de *Expoziția antologică a poeziei*

1) Carte de articole critice, editura *Lanuri*, Mediaș, 208 pagini lei 70.

2) o. c. p. 52.

tinere din 1937. Autorul, care se dovedește un mare înțelegător și iubitor de poezie, face interesante marginalii acestui act de manifestare lirică, aducând comentarii asupra sistemului de organizare¹⁾ oprindu-se la fiecare poet expozant, cercând să-i definească personalitatea poetică din poemele expuse, ori din activitatea sa anterioară și citându-i fiecăruia câte un poem, cel mai reprezentativ. De aceea acest studiu, unul dintre cele mai interesante din ultimii ani, are o îndoită valoare: de critică literară și de istorie literară și am putea spune că împlinește 70% din gândul celor ce au vrut, fără însă a realiza, să publice o antologie a acestei expoziții.

Dar dacă acest scriitor se orientează clar în literatura nouă adeseori nebuloasă, mersul său e tot atât de limpede în clasicism. Fie că citim „Contur mistralian” sau paginile sugestive din „Centaj interior”, găsim un verb alert, dar mai ales sagacitate în esența lucrurilor. Cartea se încheie cu un capitol original închinat sborului, unde simbolul e tot atât de evident ca tema însăși. Căci într’adevăr paginile acestea din urmă expun literar mai mult decât o teză asupra sborului mecanic: arată un inițial al purității și al cuceririi.

*

Dacă atât poezia, cât și studiul și eseul au o frumoasă dezvoltare, având demni reprezentanți, nu în acelaș fel se poate vorbi despre scriitorii epici. Și spunând aceasta avem în vedere faptul că orice operă, pe lângă frumusețea de stil și pe lângă unitea tehnică are o mai mare posibilite de durată și trăinicie dacă verifică și redă o atmosferă a locului de unde pornește, crează tipuri vii, făcând ca orice notă generală să apară sintetizată în personagiile sale. Integrarea în timp se ridică deci la rangul unei formule de artă, iar ratarea scriitorului începe din momentul în care l-a depășit actualitatea prin nouile ei ideologii spirituale sau prin nouile ei stiluri de viață.

Când ne-am propus să scriem acest studiu, cu ani înainte, socoteam că din acest loc începe și ratarea scriitorilor ardeleni. Și aveam dreptate, fiindcă atunci nu-

1) Socotim absolut binevenită critica adusă faptului că poezii au fost așezați după alfabet și nu după curente ori școli literare, cum ar fi fost logic și instructiv.

mai poezia și eseul erau la frumoasă altitudine. Se scria frumos, uneori chiar transfigurat, despre multe lucruri care ne agitau spiritul și foarte adeseori probleme ardelenesti, de ordin ideologic sau practic, căpătau o logică precădere. Dar nu se găsea scriitorul care să dizolve acest material, să-l treacă printr'o rețetă de artă și să ni-l redea într'un roman mare unde actualitatea Ardealului să apară limpede și obiectivă. Ingroziți de faptul că ar putea da greș, sau înspăimântați de dinamismul lucrurilor mari, scriitorii ardeleni scriau cărți laterale, sau nu scriau deloc, un lucru, dealtfel, destul de cuminte. Desigur, semnele se arătau. Și aceste semne s'au transformat în indiscutabile valori. Deaceia azi se poate vorbi de o proză ardeleană bine prezentată, deși ea e redusă cantitativ și se poate rezuma la câteva nume. Nu vor intra în studiul nostru dd. Liviu Rebreanu, Ion Agârbiceanu și alții, care sunt ardeleni și au un trecut glorios, fiindcă gândul nostru nu a fost să insistăm asupra unor valori absolut recunoscute și definitiv catalogate printre marile creații naționale, ci să stăruim îndeosebi asupra scriitorilor care s'au afirmat în această ultimă decadă. Și putem afirma că proza ardeleană satisface dezideratul pe care îl pronunțam ceva mai înainte cu privire la destinul literaturii. Ea s'a întors să privească vertical în inima vieții ardelenesti și inedite, așa cum militează pentru o literatură identică scriitorii maghiari de pildă. Că prozatorii ardeleni sunt puțini nu e nici un motiv de îngrijorare. Sunt printre ei câțiva care compensează prin calitate o inutilă cantitate. Ne vom opri asupra lor, bine 'nțeleș în limita spațiului de care dispunem.

Incepem cu d. Victor Papilian, prof. universitar și președinte al Asociației Scriitorilor Români din Ardeal, întemeiată chiar de dânsul.

Și începem cu d-sa fiindcă e una din cele mai puternice expresii epice ale literaturii moderne. Scriitor în mai toate genurile literare, a debutat în roman sub pseudonimul Sylviu Rolando, nume foarte romantic pentru realismul pe care îl va arăta mai târziu în scrierile sale. A trecut apoi în teatru unde a realizat câteva lucrări trainice și a poposit în nuvelă, ge-

nul său preferat, pe care l-a realizat cu mijloace deosebite.

Dar înainte de a trece la prezentarea sumară a câtorva din scrierile sale, vom menționa că acest scriitor s'a format în cadrul ideologiei gândiriste, făcând parte din gruparea revistei d-lui Nichifor Crainic. Și spunem aceasta ca o explicație a temelor pe care caută să le rezolve d. Victor Papilian, unde incidentele de natură socială sunt adeseori paralele cu cele religioase, definindu-se astfel poziția și existența omului în funcție de viața sa sufletească. Desigur că nu ideologia „Gândirii” l-a format pe d. V. Papilian, ci dânsul numai s'a alăturat unui grup în care își recunoștea prietenii săi spiritali de structură creștină. Cert este însă că prin felul cum scrie, d. Victor Papilian e unul dintre cei mai demni și autentici reprezentanți ai gândirismului. Și faptul că proza sa e o indirectă pledoarie pentru gândirism, (cea directă urmând să fie studiul și polemica) îl scoate de sub acuzația unui tezism prea exagerat.

Dar dacă această față a scriitorului ne interesează într'un mod deosebit, totuși mai mult ne interesează întrucât d. Victor Papilian e scriitor ardelen, adevărat întrucât îl pasionează pe acest scriitor viața Ardealului cu sufletul lui frământat de atâtea furtuni. Și constatăm un lucru: deși Victor Papilian e moldovean de origine și ardelen numai prin atașare, literatura sa cuprinde un mare procent de ardelenism, mai mare ca la alți scriitori de baștină. Și dacă e adevărat că viața și glasul pământului îl cunoaște mai bine cel născut și crescut într'un anumit loc, tot atât de adevărat este că unui strein cu sagacitate în observație, i se vor reliefa mai ușor anumite lucruri și fapte, ciudate ori interesante prin originalitatea lor, decât unuia care le cunoaște și căruia îi scapă esențialul și pitorescul. De aceea literatura d-lui Papilian a subliniat tocmai marile conflicte de natură socială, care în Ardeal au fost abundente, plus cele religioase care mergeau alături și făceau integral parte din existența sufletească a Ardealului, păstrător fanatic al tradiției.

Ne vom opri câte puțin la scrierile sale și îndeosebi la acelea unde prezența vieții ardelenesti, e mai accentuată.

Un roman de mari proporții e „In credința celor șapte sfeșnice”, cu acțiunea plasată în anii după Unire, ani tulburi, când vechile așezări au căzut iar cele noi se înfiripă cu greu. E ardelenesc deci în acest roman tocmai timpul acela de tranziție, cu toate frământările lui, cu oamenii vremii care se vor hărțui acum după noi considerente, cu deosebitele confesiuni și naționalități, fiecare având o viață interioară aparte. Și paralel cu acest tumult se evidențiază latura creștină a romanului, o pledare pentru ortodoxism, care ne face să nu uităm meridianul gândirist pe care se așează d. Victor Papilian. Căci eroul acestui voluminos roman e un ortodox care trece la secta mileniştilor, ca de sub steagul acestei noi credințe să cadă în cel mai deplorabil noroiu sufletesc. Prin intuiție, prin amploare, prin verticalitatea lucrurilor văzute în ipostasa lor ultimă, cât mai ales prin faptul de o fi încercat a reda viața imediat după Unire a Ardealului, acea Unire care a însemnat o dublă și uimitoare schimbare, teritorială și sufletească, prin toate acestea romanul d-lui Victor Papilian a însemnat un punct esențial în evoluția literară a Ardealului, chiar dacă el a fost puțin răspândit și chiar dacă critica nu l-a semnalat îndeajuns.

Pe o identică linie arhitectonică, dar, după cât s'a observat, mai dificil în înțelegere, cu adânci rădăcini în etic și plasat tot în Ardeal, chiar în Cluj, e romanul „Fără limită”, pe care criticii noștri literari l-au comentat elogios. Judecătorul Gărdăreanu, soția sa Clarisa, fetița lor, profesorul de dans, sunt personajii care te urmăresc și persistă fiind apoi distribuite și într'o acțiune diversă, pe mai multe planuri. La acestea trebuie adăugat stilul colorat, care uneori are o tulburătoare muzicalitate.

Trecem la teatrul dlui Papilian, nu fără a sublinia faptul că mi se pare, în afară de Lucian Blaga (pe care am fi dorit să-l prezentăm măcar cu acel extraordinar monument dramatic care e piesa „Avram Iancu”) e singurul autor dramatic în Ardeal. Dar nu aceasta îi conferă titlul. Dsa, ca director al Teatrului Național din Cluj, a avut posibilitatea să observe tot ceea ce lipsește teatrului nostru ardelenesc, cât și ceea ce necesită o bună lucrare dramatică.

La fel ca și în roman, piesele sale prezintă același aspect al vieții ținutului, cât și o ancorare în mistică religioasă. Numim în treacăt comedia „Un optimist incorigibil“ (1930) unde sfârșitul e o frumoasă apologie a demnității omenești, a caracterului, în sfârșit a vieții, unde optimismul e înfățișat ca un creator de vitalitate, dar unde conflictele politice și sentimentale, atmosfera balului sau chiar discursurile, amintesc de scenele „Scrisorii pierdute“ a lui Caragiale.

În „Cerurile spun“ (1934) care se subîntitulează *mister creștin ortodox*, trece un mare spirit faustian. Acțiunea se petrece în sec. XVI-lea, în Ardeal și Germania. Ion, fiul lui Ștefan Cornea, voevodul cnejilor ardeleni, e un mistic profund. Dar anumite împrejurări îl duc în Germania unde predomină un spirit mai libertin și unde supertiția ori fanatismul sunt compromisuri. Ion, care în țărișoara lui vroise să ridice o biserică și însuși lucrare pânzele cu sfinți, aci, în tovărășia câtorva streini devine, printr'o vrăjitorie, posesorul unei vieți instinctive, renegând credința și fiind capabil de a omorî un rival sentimental. Dar întorcându-se în țară credința îi revine ca un balsam, ungând înmiresmat rănilor. Dacă teza e interesantă și originală chiar când unele pagini (scena transformării prin vrajă, de pildă) amintesc de „Faust“, e impresionant stilul, literar și sugestiv, ori atmosfera care în scenă trebuie să fie de o rară emoție.

Dar piesa în care se debate o interesantă problemă socială și națională, e „Alt glas“ (1936) Ce plină de conflicte și de sugestii e acea căsnicie între un ungar și o româncă, unde bărbatul devine tot mai slab în fața femeii dârze și virtuoză. Cu câtă durere vede Szabó László românizarea familiei sale! Speranța lui e în Gábor, fiul său cel mai mare pe care îl recheamă din Ungaria ca să-i fie umăr și sprijin. Dar bătrânul moare cu multe nostalgii în suflet și Gábor va fi fugărit de sătenii răsculați, timpul urmând să redea vieții cursul ei adevărat de nouă viață românească. Dl. Victor Papilian, în afara temei, dinamică și instructivă, a creat câteva personaje pe care e bine să le amintim: Maria, dârză și neînduplecată româncă; Szabó, mohorit și ne-

putinicos în fața noilor prefaceri sociale; dar mai ales preotul Gabányi, iredentist și plin de îngâmfaată mândrie, jertfind chiar și demnitatea sa preotească spre a menține într'un sat măcar, o insulă de viață maghiară.

Dincolo de roman și teatru, d. Victor Papilian a continuat, ca o reluare din mâinile clasicilor, acel gen dificil, poate tocmai deaceea părăsit, nuvela, pe care dintre ardeleni, Slavici l-a ridicat la perfecție. Într'o epocă literară când romanul era singurul gen citit, curajul acestui scriitor a fost de admirat. Și succesul său subliniază că nu totdeauna publicul e vinovat ci și scriitorul, care ar trebui să facă artă, chiar și atunci când ar risca să fie citit mai puțin sau să rămână o virtuozitate izolată. Ceeace nu s'a întâmplat cu Victor Papilian. Nuvelele sale cuprinse în două volume recente, *Vecinul*¹⁾ și *De dincolo de râu*²⁾ au obținut un succes care reabilitează genul și consacră pe scriitor. Ne amintim de un minunat studiu asupra nuvelor din „Vecinul”, semnat de d. Vintilă Horia, într'un caet al „Gândirii”³⁾ și despre care noi am mai scris odată⁴⁾ unde se remarcă arta cu care acest scriitor a readus atenției tuturor un gen care altădată era cel mai preferat.

Interesant e faptul că și în nuvelă, cași în roman sau teatru, Victor Papilian rămâne la aceleași două teme principale: mistica creștină și ardelenismul. Prima accentuată în „Vecinul”, a doua în „De dincolo de râu”, colecție care în paranteză capătă chiar numirea de *nuvele ardelenesti* și care nu se desminte deloc, fie în nuvela de început care reia sub altă formă căsnicia cosmopolită, fie în *Ulcica*, plină de misticism și de adânc atavism, fie în *Obsesie*, *Din părțile Seghedinului*, ca toată ființa Ardealului să apară fantastică, sbuciumată și emoționantă în *Se desmorțesc sufletele* nuvelă de proporții mari, cu subiect din istoria Ardealului revoluționar, care prin forță tehnică, și dinamism se așează lângă *Iobagii*, nuvela regretatului Pavel Dan, cu acelaș subiect, amândouă luând primele două premii la un concurs literar.

1) Editura Cugetarea — Delafras

2) Colecția și editura *Universul literar*

3) Anul XVII, Nr. 8, Octombrie, 1938

4) A se vedea revista *Lanuri* (IV, 4-5, 1938 pag. 14)

Spațiul nu ne mai îngăduie să insistăm asupra d-lui Victor Papilian. După moartea lui Pavel Dan, d-sa rămâne singurul scriitor care iubește și știe să însemne hotărît istoria și viața pământului ardelean trecând astfel în rândul marilor noștri prozatori. Dela d-sa așteptăm un roman mare, un roman care să ne amintească de Rebreanu.

Celui pe care îl așteptăm nu numai ca pe un mare scriitor ardelean ci unul dintre marii scriitori români, i s'a frânt viața la o vârstă, când deși scrisul său avea o matură precizie și putea fi o serioasă indicație, totuși era abia la începutul unei deosebite cariere literare. L-am numit pe *Pavel Dan*, acest scriitor fără noroc, care moare de cancer la 30 de ani, lăsând în urmă o operă care e un semn hotărît pentru a se vedea limpede ce ar fi dat acest scriitor mai târziu. Pavel Dan a fost unul din rarii lit-rați care prețuesc fanatic această indeletnicire, iar felul în care acest om a știut să înfrunte suferința și moartea, ne desvăluie unul din acele caractere etice, tot mai greu de găsit astăzi. Nu vom uita frumoasele portrete pe care dd. Radu Brateș și Septimiu Popa, (primul asupra vieții și operii, al doilea cu înduioșetoare amintiri) le-au făcut la comemorarea lui Pavel Dan la Blaj, în Decembrie 1937, sub egida Societății Scriitorilor Români din Ardeal. Și nici portretul atât de minunat al d-lui Tit Liviu Valea, în două caete ale revistei *Symposion*. Din toate, Pavel Dan ne apare ca un scriitor de elită, unul din acei scriitori pe care un neam îi are la un secol unul. Deaceea moartea sa înseamnă pentru literatura românească o stagnare în evoluția prozei, acea proză pe care de-o vreme încoace, cu rare și onorabile excepții, o compromit atâția nechemăți.

Față de acest scriitor critica noastră a fost în unanimitate elogioasă. Dar din tot ce s'a scris asupra sa, reținem ca pe cea mai pasionantă și mai elocventă, prefața d-lui Ion Chinezu, care deschide volumul *Urca Bătrânul*, postum editat de Fundațiile Regale, unde d. Ion Chinezu e totodată iubitor și pios prieten, precum și criticul literar pe care îl cunoaștem: obiectiv, subtil și de o rară intuiție estetică. În această prefață Pavel Dan se alătură operii sale explicându-o prin viața sa.

Și remarcăm aceasta chiar dacă am contrazice școala de estetică literară a d-lui Mihail Dragomirescu care detașează ostentativ viața scriitorului de opera sa, negândându-se câtă influență poate avea un anumit fel de a trăi asupra literaturii unui scriitor.

Până la moarte, Pavel Dan n'a fost semnalat în mod deosebit. Tristul destin pe care ți-l rezervă recunoașterea posterității! Imi amintesc numai de o notă mai detaliată a d-lui Nichifor Crainic în *Gândirea*. Dar acest scriitor „nu s'a grăbit să se „lanseze“, n'a căutat relații în lumea redacțiilor din Capitală și a nesocotit micile stratageme ale notițelor camarader „ști“ (Chinezu : Prefața) De aceea e cu atât mai semnificativă și mai autentică recunoașterea sa postumă. Prin ea Pavel Dan intră în literatură și în istorie, numai pe baza operii sale, căci de dincolo de moarte omul nu-și mai dorește nimic.

Dar în ce constă originalitatea nuvelor lui Pavel Dan? În primul rând tocmai prin faptul că asemeni d-lui Victor Papilian, a creat o nouă și bine susținută atmosferă pentru realizarea nuvelei. Și e locul să spunem că dacă d. Papilian scrie o nuvelă ardelenască mai mult din dragoste și înțelegere, Pavel Dan a scris-o dintr'o intuiție organică, din acel simț pe care ți-l dă nașterea și trăirea. Nimeni ca el n'a introdus în literatură viața câmpiei transilvane, acea anumită viață, primitivă și dură, care în poezie a fost prea idealizată, iar în proza semănătoristă redusă adeseori la probleme de criminalogie. Pavel Dan a înfățișat-o asemeni ei, de aci și acel *realism* care străbate toată opera sa. Manifestările eroilor săi cuprind tot aceea ce poate da un suflet omenesc: și caracter sobru și umanitate, dar și ipocrizie. În scrisul său falsul e ocolit, pentru că literatura numai așa poate fi veridică. Și dacă în scrisul său nu există oscilațiuni nici contrafaceri, aceasta ne dă să înțelegem că sufletul lui Pavel Dan nu s'a îndepărtat nici odată de sat. El a rămas iubitor al câmpului și al simțirii țărănești, pe care a înțeles să le redea identic. Viața ardelenască pe care o scrie Pavel Dan e o viață largă, numai aparent preocupată de mici incidente, dar care în fond are un plămân de mare capacitate vitală,

ea trecând în moarte ca să se transforme în noui și lungi posibilități de existență. Astfel viața Ardealului se înscrie în timp, eternă, dincolo de moartea individuală, a cărei însemnătate e superficială, părând hotărâtoare numai în aparență.

Cine a citit *Priveghiul, Copil Schimbat*, sau chiar și alte nuvele din volum, a putut vedea că în afară de superstiție, element folcloric destul de folosit în literatura noastră (la Pavel Dan vezi „Copil schimbat”) acest scriitor a înclinat foarte mult spre fantastic. Și acest fantastic e mai totdeauna încadrat în dramatism și tragic. Acțiunile sale care necesită și merită o deosebită subliniere, sunt toate realizate în marginea unei bogate imaginații care însă nu depășește realul ci numai îl amplifică.

Prin literatura sa, deși retezată în plină creștere, Pavel Dan se înscrie pe acea linie de mari realizări epice ardelenesti, care totodată au fost și naționale și pe care au urcat câteva nume astăzi spuse cu respect și cu admirație.

În fața atâtor calități pe care le cuprinde scrisul lui Pavel Dan și pe care moartea sa prematură le-a imobilizat pentru totdeauna, cititorul rămâne cu un mare regret, iar scriitorul, camarad înțelegător, e sguduit de destinul ingrat care dela o vreme se închide tot mai repede peste viețile celor ce prin moarte se dăruiesc bogat și emoționant posterității și istoriei.

*

Eflorescența revuistică ce s'a manifestat în Ardeal după 1930 și în urma căreia au rămas câteva reviste de mare factură și serioasă ținută, pe lângă continuarea activității unor scriitori mai vechi și cunoscuți, a dat alții noui și interesanți, în urma cărora a fost posibilă înscrierea acestei decade în istoria literară a Ardealului ca o epocă distinctă și merituosă. Trebuie remarcată deci — și o vom face mai pe larg — contribuția aceasta a revistelor de a forma pe scriitor și de a semnală talentele, fie ele chiar la începuturile lor.

În Mediaș, revista *Lanuri* dacă a crescut câțiva tineri poeți, un eseist cum e d. Nicolae L. Andreescu, ori un critic cum e d. Nicolae Albu, a dat și un pro-

zator: pe d. *Mihail Axente*. Propriu zis, acest scriitor își începe desăvârșirea în paginile acestei reviste pe care a și înființat-o alături de cel ce scrie acest studiu, fiindcă debutul său e mai îndepărtat și îl datorește lui *Mihail Gașpar*, autorul aceluși minunat roman istoric *Fata vornicului Oană*, și care, în paginile unui ziar, i-a publicat lui *Mihail Axente* multe nuvele istorice, pline de fantezie și de frumusețe, dar care nu disprețuiau adevărul istoric. Și mi se pare că încerc un regret gândindu-mă că azi acest scriitor a părăsit femele acelea unde dovedea atâta măiestrie.

În loc să apară însă cu proză, *Mihail Axente* a tipărit în 1930 un volum de poezii, *Pământ străbun*. Lăsând la o parte multele greșeli de tipar ori de ortografie, această culegere e o continuare a versului semănătorist, nu numai în fond ci și în formă. Poezie închinată exclusiv satului și naturii, cu un material evident perimat: ploi, crâșmărițe, troițe, etc., dar în care totuși pulsa sinceritate, uneori servită de frumoase imagini, trecând chiar prin anecdotă. (De pildă acel „Autoportret” unde se spune de o lavalieră aruncată la gunoi, despre ochi ca *cerul afumat*, ori despre un poet care umblă vara fără pălărie).

Dar vocația lui *Mihail Axente* n'a fost în poezie. La un moment dat vechea îndeletnicire a prozei a revenit. Dar de data aceasta a încercat o temă care pune în discuție vechea problemă a artei și moralei. *Raluca*, schița sa de roman, pune în fața cititorului o femeie decăzută, dar care prin căsătorie încearcă să arunce leșturile instinctului și devine virtuoaasă. Această carte a întâmpinat mai multă hulă decât înțelegere. Noi am mai scris odată despre ea într'un caet mai vechiu al revistei *Lanuri*. Arătăm acolo și unde această carte cuprinde adevărata ei esență, dar și unde ea a păcătuit. Și păcatul ei constă într'un paradox: *Mihail Axente* a realizat o temă morală cum e aceasta, printr'un stil imoral. În câteva locuri e prezentă chiar pornografia, ceace a făcut ca mulți să o considere ca atare și să o claseze ca literatură indecentă. Dar pentru cine a observat însăși inițialul acestei cărți, tema ei moralizatoare, păcatul acesta i-a apărut desigur mult diminuat și el se poate

socoti nu ca ceva endemic, ci pur trecător. Ceeace s'a observat în producția ulterioară a lui Mihail Axente, când a început să scrie micile sale schițe, în care deși abundă incidentele sentimentale, ele sunt realizate cu totul pe alt plan. Se vede în ele o adâncă pătrundere în sufletul omenesc, frământările eroilor sunt naturale și tulburătoare, iar stilul, chiar dacă uneori e agrest, are adeseori oaze luminoase de imagini.

Dacă Victor Papilian și Pavel Dan au reabilitat nuvela, Mihail Axente militează pentru o reintroducere a schiței în viața literară. Iar acest gen, care astăzi e definitiv uitat, sau apare sub o compromisă formă de mici notații anecdotice, convine de minune unui om nervos și temperamental, cum e Mihail Axente și care vede lucrurile în imediata lor apropiere. Și dacă îl discutăm pe acest scriitor imediat după Papilian și Pavel Dan, avem un serios motiv. În schițele sale Mihail Axente introduce, ca și ceilalți doi, viața rurală a Ardealului, a unui Ardeal de sud, mai atins de revelațiile civilizației, dar păstrând același fond primitiv, cald și instinctiv pe care îl are țăranul român de pretutindenea. N'aș vrea să menționez decât schița *Drum la oraș* sau *Păcatul lui Rusalim*, ambele publicate în „Lanuri”, unde Mihail Axente a prins autentic sufletul țăranului nostru. Dar scriem acestea când încă bucățile sale sunt neadunate în volum. La apariția lor într-o carte vom avea prilejul să poposim îndelung și detaliat asupra lor și să sărbătorim un succes pe care nu l-am vrea desmințit.

Dar Mihail Axente, îndrăgostit de istorie, cum îl arată primele sale începuturi literare, are sub tipar o monografie a orașului Mediaș, pe care o cunosc din manuscris și unde nu predomină ca în alte monografii¹⁾ numai evidențierea pitorescului sau reportajul, ci în ea e dată cu instructive și revelatoare amănunte istoria acestui oraș începând dela 1200 și până în zilele noastre și unde istoria nu e prezentată glacial ci încadrată de un mediu înfățișat în toate obiceiurile și curiozitățile timpului.

1) *București*, de Mircea Damian sau *Constanța de Tudor* Soimaru

Un scriitor ardelean din generația mai veche, dar care trăiește suflă pe printre cei tineri, e părintele Septimiu Popa, vice președintele Asociației Scriitorilor Români din Ardeal. Literatura d-sale n'are amplexarea care dă prestanță operelor mari, ci ea e mai mult o întoarcere în amintire și o ilustrare a trecutului. Din micile cărți ale d-lui Sept. Popa se deprinde viața Ardealului înaintea Unirii, cu suferințele dar și cu bucuriile ei. Fiindcă cece e interesant în proza acestui scriitor e acea privire ironică de-asupra vieții, e blândețea și bunătatea. Toate suferințele au ceva mângăietor, care le diminuează durerea și le face ușor de suportat. Atât „Temnițele Clujului” ca și „Caravanele Ardealului” sau alte amintiri ale sale au, prin depărtarea la care sunt scrise, o notă de veselie, de glumă, cum se întâmplă cu multe lucruri a căror gravitate scade cu vremea. Din acest punct de vedere d. Septimiu Popa e scriitorul onest care redă natural fapte și întâmplări, fără orgoliul de a fi admirat.

La Sibiu, cercul literar *Thesis* atrage atenția prin câțiva prozatori. Ne-am oprit asupra dlui *Al. Dima*, care a fost sufletul acestei grupări, dar dsa a părăsit Ardealul, astfel că vom numi pe d. *Paul Constant*, care deși oltean de origine, s'a stabilit în Sibiu de multă vreme. Nuvelele și schițele sale cuprinse în mai multe volume, precum și *Răia*, roman de moravuri politice, premiat de Academia Română, aduc ironie, glumă și șarjă, dar mai ales un stil volubil și caustic. Așteptăm pe curând viața romanțată a lui Iancu Jianu, unde se pare că-l vom surprinde sub o nouă înfățișare. Tot la Sibiu mai activează *Ionel Neamtzu* și *Mircea Alexiu*, ale căror volume de proză sunt promisiuni pentru viitor.

O apariție interesantă a fost a sculptorului *Ion Vlasiu* cu o carte autobiografică intitulată *Am plecat din sat*¹⁾ pe care Academia a premiat-o în anul acesta și care povestește viața acestui moț, plecat din satul lui să ajungă sculptor mare. Dar (cum scrie într'un loc. Octav Șuluțiu) Ion Vlasiu nu e scriitor, mai ales nu

1) Editura Miron Neagu, Sighișoara.

are vanitatea acestei meserii. Cartea lui a fost o necesitate din alt punct de vedere decât cel scriitoricesc și deaceia stângăciile care se obsearvă adeseori arată și subliniază naturalețea. În afară însă de acest proces, paginile lui Ion Vlasiu vin să amplifice viața câmpiei ardelenе, cu înfățișările ei atât de deosebite. Deaceia credem că nu greșim dacă prin localizare, prin atmosferă și poate că întrucâtva și prin stil, așezăm cartea lui Ion Vlasiu imediat după „Urcan Bătrânul“ a lui Pavel Dan.

Despre d. V. Beneș am scris când l-am încadrat între cugetători. În locul acesta vom menționa nuvelele sale cuprinse în *Hanul roșu* bucăți pline de un fantastic original și unde nuvelistul a împrumutat subtilitatea și finețea stilului dela eseist, creind o literatură pe care istoria literară românească a însemnat-o foarte rar. Desigur că fantasticul are lipsă de o anume atmosferă. Deaceia cadrul nuvelelor lui V. Beneș, în multe cazuri e strein și îndepărtat, ca să se poată realiza cât mai liber, afară de *Moartea prietenului meu Savin*, nuvelă unde în fantastic intră un mare procent de realism și de psihologie.

Socotim drumul literar al d-lui V. Beneș excepțional, fiindcă e neîndeajuns de exploatat și fiindcă nu-i lipsesc bogățiile spirituale ale unui scriitor adevărat, ceace ca și la d. Ion Vlasiu, s'a dovedit cu întâia carte.

În domeniul arid și exigent al cercetării literare trebuiesc menționați dd. *Ion Breazu și Olimpiu Boitoș*. Primul, secretar general al „Astrei“ încadrat azi în Serviciul Social, ne-a dat câteva cărți în care fixează epoci și figuri din Ardealul nostru literar. Așa sunt, d. p. volumele *Literatura Tribunei*, cu expuneri asupra scriitorilor care au susținut acest curent naționalist și literar, apoi *Antologia scriitorilor ardeleni vechi*, cu note bibliografice și bucăți alese. Dar predilecția și dragostea pentru cercetarea literară și-o arată d. Ion Breazu și prin munca sa la Muzeul Limbei Române din Cluj, precum și la tipărirea acelei vaste și informative publicațiuni care e „Daco-Romania“.

GEORGE POPA

(Sfârșitul în caetul viitor al revistei)

P O E M E

AUR ROMÂNESC

**Popeare înălțați-vă prin voi,
destin de ură vă așteaptă.
Catargurile clipelor din neguri se îndreaptă
în pas cu vremurile noi.**

**Atlanticul e crucea fiecărei spade,
drăcească e'mbinarea țărilor sub stele
și gravă-i sinuciderea popoarelor prin ele
când ora polară istovită cade.**

BCU Cluj / Central University Library Cluj

**E numai țară cu țară
în univers. Și stepele par
stâlpi de cenușă crucite pe jar,
iar torța pe Dunăre înseară.**

**Din clinchet păstorit de flăcăi
cu cămașa'n inul conștiinței sumeasă
tresare pământul românesc acasă
și mările n'au răsunset pe văi.**

**Au purces năvile sângelui dospit,
spre sânge-istoria aduce aur
ce nu e urcare de nori pe coclaur
de piepturi în înfinitul cucerit.**

Departa doar tunul e vrajă,
e rece și n'are oțel în trup.
La noi sânt cascade ce rup
josnicia. E românul talpă și strajă.

Gibraltarul și Donul n'au înfrățire.
Pe alocuri desmățul duhnește 'nvrăjbirea.
Aici Carpații sălășluiesc pornirea
și România e munte pornit peste fire.

POPAS BIBLIC

Ca fluviile 'nchipuirii iureșul
străbate 'ntinderi de gând.
Rămas tovarăș cu Mureșul,
il opresc din când în când.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

li arăt peste hotar un sat
unde'n țundre casele se'mbracă,
făcând loc drumului aureolat
cu Isus spre stele să treacă.

Și din opaițul orelor din ceață
vin raze spre biblica 'ntâmplare.
Pe Dumnezeu il simt aproape de viață,
între noi nu e nici o depărtare.

ION TH. ILEA

POVESTIRE CU HOȚI ȘI FEMEÎ

Mănăilă plimbă ochii pe pânza cerului, încercând să numere puii cloștei, dar văzându-și nepuțința se răsună pe jarul focului.

Scormonit, focul lasă să se prelingă limbi roșii, pe când scânteile se pierd în beznă, purtate de voincescul șuerat al vântului.

Deoparte Mena cânta. Cântecul îi scormonea sufletul. Inciudat se ridică de pe buturuga ce-i servia de scaun și luând plosca spânzurată de-o crăcană înfiptă în fața borderiului, bău o dușcă.

— Bea și tu, flăcăule și lasă gândurile, zise el ca să fie în vorbă.

Te-a fermecat vipera cu cântecul, hai! Viperile astea mult foc pun la inimă. Ș'apoi, cum să nu te îndrăgești de așa fată, fatul meu, urmă Mănăilă, săltându-și sarica.

Furat de vânt, cântecul se îngâna cu pădurea.

— Să mă ia dracul, d'apoi șerpoaicele aistea te omoară. Să te ferești de ele. Când crezi că le ai în mână, atunci se strecoară și te lasă cu oftatul. De aceea nu te îndrăgi de ele. Lasă-le în plata Domnului. Cât poți să fugi de vraja ochilor lor, căci năpârcile știu să mintă fără teamă de cel de sus. Le cunosc eu, căci doar și eu am fost ca tine. Inima cât ți-e tânără îți dă brânci.

Las-o 'n pustie și i-ați gândul de la ea. Bătrânul tăcu. Ochii flăcăului s'aprinseră, sorbind cu tot sufletul aerul cald al nopții, în care fată își îmbăia trupul. O simțea lângă el. I-auzea bătaia inimii în noaptea aceea senină, în care doar acioile spintecau pânza liniștei.

Văzându-l tăcut, Mănăilă tuși în sec. Își ridică căciula și îndesându-și-o pe plete, oftă. Privi încă odată cerul. Deasupra pădurii luna se ridicase însângerață. Auzia parcă picurii de sânge cum se revarsă peste ea și oftând se trase lângă flăcău.

— Vezi, zise Mănăilă același cer, aceleași ape au rămas, numai singur codrul își priminește cu fiecare căzătură de brumă, frunza, oamenii.

Din siret și tocmai în apa Bârladului și de acolo până în pământul Galațului și a Vasluiului, cu toate satele lor se știa de Dragoș, lotrul din pădurea Nicoreștiului.

Nu era pandur să nu se fi jurat să-l prindă, să-l ducă plocon stăpânirii, ca să-și umple cușma cu galbeni.

Câți nu i-au jurat moartea, dar în ciuda lor el nu înceta de a hoți mai departe, cotrobăind în chimirurile negustorilor streini de neam, să fi fost ei cu zeci de slugi.

Numai ce-i auziau cântecul și se și respirau ca pleava, de parcă nici n'ar fi fost.

Lui Dragoș îi plăceau galbenii, cum îi plac giambașului caili. Dar nu-i păstra multă vreme.

O parte o împărția prin pomeni, alta o lăsa la hanul din drumul mare, unde necunoscut se pierdea printre negustori, de dragul Radei.

În una din zile, mai mulți ortaci, ne abăturăm la han. Făceam căraușie. Căram fel de fel de mărfuri dela Galați peste Ivești la Tecuci și de acolo peste Nicorești hăt la Bacău și Roman.

Nu era pe atunci „trin”. Ne înșiruiam car după car cât ținea șuşaua, îndemnându-ne la drum cu cântece și chiuituri.

Pentru a da de știre lotrilor că suntem mulți, mai slobozeam și câte o pușcătură de hăuia când vales Gerului, când a Tecucelului.

E frumoasă Mena, de nu-i găsești păreche, dar ca Rada dela hanul Nicoreștilor, nu-i.

Ca să potsă-ți spun cum era, ar trebui să fiu un zugrav, știi, unul din aceia ce fac pe îngeri. Am văzut unul în biserica Sf. Gheorghe din Ivești, care-i samănă.

Părul ei, ce să spun, holdă. Ochii, albăstrele. Buzele, maci, iar corpul mlădiu ca trestia.

Toți cari o vedeau, nu se mai puteau sătura s'o privească. D'apoi glasul ei, făcea să tresară inimile.

— Ca mie acuma, zise flăcăul oftând.

— Da, ca ție, făcu Mănăilă, scărpinându-se la ceafă. Ce mai fată, mă Ionică. De dragul ei negustorii uitau să mai plece și-și lăsau toți banii în teigheaua hanului.

În multe inimi a lăsat oftatul. Până și subprefectul, în loc să-l prindă pe Dragoș, se uita la han zile

întregi, cerșându-i un sărut. Ea se făcea că nu-l înțelege și-l înebunia cu ochiadele, încât înebunit, îi venia s'o calce în picioarele calului.

În una din zile, subprefectul o ceru de nevastă.

— Dă-mi fata, Safto, și te fac bogată.

Auzindu-l hangița i-a râs în nas.

— Poți oare să-ți vinzi sufletul boerule?

— Dă-mi-o Safto!

— Să văd ce zice, boerule.

— Cheamo!

Și hangița și-a strigat fata.

— Rada, boerul ăsta chipeș și galonat te vrea de femeie.

Rada l-a fulgerat cu privirea și întorcându-i spatele a strigat:

— Mamă, știi ce face uliul când intră în hulubărie?

— Da, fata mea.

— Ei bine, spune-i acestui boer, că nu primești târgul lui, că nu-l vreau de bărbat.

Noi chicoteam pe înfundate, pe când subprefectul tremura tot de mânie, pe calul lui împodobit cu hamuri roșii bătute cu alămuri.

*

Uitasem de pățania subprefectului. Noaptea se lăsa greoaie peste noi. Câte o stea grăbită își arăta fața. Terminasem pregătirile de drum și stam în jurul focului.

Unii glumeam, alții mai slabi și obosiți de drum se odihneau, căci trebuia să plecăm mai departe la primul cântat al cocoșilor.

Cum stam noi și povestiam, numai ce auzirăm un cântec. Furnici parcă aveam pe trup. De ce ascultam, de ce și cântecul se apropia, răsuna aproape, tot mai aproape și așa de dulce s'auzia, că-ți adormia toate simțurile:

„Foaie verde de cicoare
Hai murgule pe drum mare
La crâsmă tu să oprești,
Eu să beau, tu s'odihnești!

Nu trecu mult și deslușirăm un voinic călare. S'a oprit la han. A descălecat și-a poruncit să-i aducă vin.

Prin ușa dată de perete, l-am zărit. Era înalt, voinic. Ochii plini de flăcări străluceau ca stelele.

S'a ridicat dela masa unde se așezase și-a venit spre noi. Ne-a privit în lumina focului, iscoditor, apoi ne-a chemat să-i ținem de urât.

Să mă ia dracu, măi băete, dacă nu mi-o plăcut. Ne-a spus răspicat.

— Voi, cei de față, știți cine sunt eu ?

Noi ridicarăm din umere și ne uitam uimiți unul la altul.

Văzând nedumerirea noastră, voinicul urmă.

— Dragoș, lotrul din pădurea Nicorești.

La aceste vorbe, uimirea noastră creșcu.

— Cui i-e teamă să plece.

Fără să vrem, în acel moment l-am fi urmat. Așa am simțit cel puțin eu în mine. În fața lui nu mai erai stăpân pe tine, și dacă ar fi cerut-o, l-ași fi urmat cum am făcut-o mai târziu.

De apuca a se uita în ochii tăi, apoi sufletul îți rămânea agățat de el. Cu asemenea om par'că ne simțiam și noi altfel.

Incepu să cânte. Golisem o balercă de vin ș'a-cum Rada ne aduse alta.

— Frumos cânti voinice, i-a spus ea. Cine ți-a făcut gușa atât de dulce ?

— Mierea câmpului și buzele fetelor.

— N'aș fi crezut să fii pe cât de încrezut pe atât de mincinos.

— Nu știu care din noi minte mai mult, zise Dragoș, săgetând-o cu ochii peste piept.

Fata s'a îmbujorat toată și rușinată a plecat capul.

*

De atunci, treceam fără teamă prin codru. Când nici gândeam, ne pomeniam cu Dragoș. Ne cunoștea după glasuri, după scâncetul carelor, și cu toții poposeam la han. Acolo, în fața balercii de vin, ascultam cât de frumos știa el să povestească. Ferit-a sfântul să fi adus cineva vorba despre el. Atunci se năcăjea și golia ulcică după ulcică, iar focul și-l îneca în cântec, mai ales când și un scripcar drumeț se pripășia la han, îl vedea norocul căci îi îngreună scripca cu galbeni.

Ne simțiam așa de mândri alături de el, că de-ar

Povestire cu hoji și femei

fi fost atunci în pericol, am fi scos până la unul flin-tele, și nu l-am fi lăsat nici morți.

Numai Rada se făcea a nu-l băga în seamă pe voinic.

Năcăjit, el scrâșnia din dinți.

— Ce mai cățea! zicea el, sorbind-o din ochi.

Noi stam și priviam la sbuciumul lui, dar nu-i puteam ajuta cu nimic.

Rada, imbujorată, pentru a-l face să-i treacă mânia, venia la el, i se așeza pe genunchi și începea să cânte pentru a-l năcăji.

In pădurea Nicorești,
Noaptea să nu zăbovești
Mai ales când ai chimir
Și cu galbeni este plin.

Acolo e de sărac
Căruia boii nu-i trag,
Dragoș il îmbogățește
Il plătește împărățește.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Cu aur dela ciocoi
Cumpără juncani și boi,
Inzestrează fete mari,
Pe văduve și găzari.

Glasul ei se pierdea în triluri, iar pădurea îl purta din frunză 'n frunză, până în adâncu-i, înfricoșând pe câte un chiabur.

Dragoș, pentru a o întărâta să cânte mai departe, de oarece îi plăcea cum cânta Rada, începu:

Ciobănaș la oi m'eș duce
Căci îmi place urda dulce,
Dar mai dragă mi-i durda,
Durda și pădurea,
Colnicul și crângul
Unde-mi voiu da sufletul.

Ne încălzisem de vin și cântec. Dar muerea, tot muere. Numai ce ne pomenim că se scoală, i se prop-tește în față, își pune mâinele în șolduri, și-i spune:

— Vorbe goale.

Când am auzit-o, ce să mai spun, credeam că acu, o plesnește; dar nu. S'a uitat la ea și a ridicat din umeri. Tot povestind, Mănăilă, uitase de foc.

Cântecul Menei murise și el de mult în noapte. Numai stelele mai erau pe cer, dar și ele își schimbaseră locul.

— Așa, fătul meu. Pe când nouă ne venia să-i tragem o sfântă de bătae, Dragoș o sfârteca cu privirea. Era tânără. Abia-i îmbobocise sânul.

Cum ea îl tot năcăjea, numai ce-l vedem că se scoală, o apucă de mijloc și-o sărută.

— Ei, acum te-ai cumițit.

— Nu, răspunse ea și cât a-i clipi îi și trase o palmă.

Dragoș s'a uitat în sus, în jos, apoi la noi și sculându-se a luat-o de mână.

Multe fete m'ar fi vrând de bărbat și multe mi-au cătat pricină, dar ca tine parcă nici una nu mi s'alipit de inimă. Ce-i de făcut? Și până să prindă Rada de veste o sărută din nou.

Ea l-a săgetat cu privirea, apoi fără veste, îi repezi pumnul în față.

Dragoș s'a clătinat și întocmai cum se trăvale stejarul tăiat de secure, așa se prăvăli la pământ lotrul din Moldova de jos.

Infricoșați, am dat busna pe ușă. El însă s'a ridicat. A udat basmaua în vin și-a pus-o pe ochiul lovit apoi încălecând, porni pe drumul Tecuciului.

*

Vara începuse să se mute. În locu-i venise o nouă chiriășe, toamna, căreia neplăcându-i culorile le schimbă.

Peste verdele de altădată, stropi cu galben. Doar florile își mai păstrau prin grădini culoarea și Tecucelul nu-și schimbase de loc cursul. Apa doar i se mai împuținase.

Singur Dragoș nu lua nimic în seamă. Cât era ziuica de mare gândul îi fugea la fata dela han.

Râsul ei îi răsuna veșnic în urechi și-l durea.

Ca să-și astâmpere focul, colinda pe malurile pârauului în neștire. Brațele lui vânjoase, acum bălăbăneau ca niște limbi de clopot. Eu care mă întovărășisem cu el, îl urmam.

De câte ori întâlnea în cale o buturugă, numai ce se lăsa pe ea oftând.

— Mănăilă, mă striga el atunci; dar neavând ce-mi spune, lăsa capul în jos și suspina.

Am căutat să-l mângâi, să-l fac să uite. I-am spus să se ducă s'o vadă. N'a fost chip.

Așa l'apuca noaptea și de multe ori dimineața îl găsia în același loc. Slăbise. Nu mai era omul de dragul cărui mă înhăitasem. Câte odată, când i se năzăria cine știe ce, cânta și cânta de încremenia frunza.

Era atunci vesel și priviam cu drag la cerul ce-și așterna măreția peste noi, până hăt departe. Intr'un în noptat un foșnet îi izbi auzul. Ne-am dosit în umbra unui stejar. Dragoș, trase din brâu pistolul. Văzurăm o umbră cum se strecura din copac în copac, strigând:

— Dragoș!

Dragoș a tresărit.

— Rada! spuse el.

Vedeam bine, cum îi bătea inima de bucurie.

Mare curaj pe fata asta, mi-am zis.

Dragoș s'a îndreptat spre ea. Iși căzură în brațe și un sărut înfioră pădurea în acea seară.

— Te iubesc Dragoș, am auzit-o spunându-i.

El se prefăcu că n'o aude.

— Mulți bărbați am văzut, dar ca tine nu. Tu ești cu adevărat bărbat. Mulți mi-or fi căzut la picioare, doar un semn să le fac. I-am gonit, cum gonești câinii. Mi-a sburat mândrețea. Acum eu sunt aceia care cad la picioarele tale, care-ți cerșesc iubirea.

El o asculta mut. În locul lui răspundea doar pădurea și infundatul glas al nopței.

Era fericit. O știa lângă el.

— Vorbește-mi, a rugat-o el, vorbești atât de frumos.

Ea-și lipi capul de pieptul lui.

— Lasă-te de haiducie. Vom fi fericiți. Ne vom pierde în lume. Vom trece dincolo de Milcov. Caută de uită totul. Vreau să fii numai al meu.

Alege, mâine vine subprefectul iar. Eu însă te vreau pe tine, mă dau ție femeie.

Când auzi Dragoș așa ceva, se sculă în picioare.

— Eu, robul tău? Dar ori cât de mult te-a și iubi, nu pot să-mi închid libertatea. Sunt prea înfrățit

cu codrul. Să ascult de-o muere? Niciodată. Ori cât de dragă îmi ești Rada, nu pot, nu pot. Și desnădăjduit o sărută.

Rada se ridică și ea și fără să mai spună ceva se perdu în noapte strigându-i.

— Măine vine celălalt. Dacă ți-s dragă vin, și mă scapă.

Dragoș n'a urmat-o, ci rămas locul lui privi lung în urma ei, apoi trist, parcă s'a rupt ceva în el, îmi spuse.

— Ai auzit? S'a sfârșit cu mine. Tu ești slobod. Poți pleca. Eu rămân. Măine am să văd ce o să fac.

Sdrobit, se rezemă de-un copac. Toată noaptea aceea s'a sbuciumat. A încercat să ațipească, dar înzadar.

Spre ziuă, din una, alta, niște cărauși ne-au spus că au văzut o ceată de poterași cari scotocesc pădurea.

Când a auzit Dragoș, a sărit ca ars. Nu că-i iera frică. S'a gândit la vorbele Radei și fără să spună ceva o luă spre han.

Eu m'am retras deoparte în margina pădurei. El s'a postat în fața hanului. A strigat pe Rada. Ea a venit. I s'a agățat de gât, apoi mios i-a spus:

— A venit stăpânul sau supusul?

— Stăpânul, strigă el mânios.

— Dacă-i așa plec.

— Rada, spuse Dragoș.

— Ce-i?

— Vreau să-ți spun ceva.

— Dar repede, căci acu pică mirele.

El a strâns-o la piept. A sărutat-o, apoi fulgerător îi împlântă pumnalul în piept.

— Rob n'am fost, nici un pot fi.

Știam că ai să faci asta, îi șopti Rada, lipindu-și pentru ultima dată buzele de gura lui.

Corpul cutremurat de spasmul morții se lăsă greu.

El îi sărută ochii. Apoi cu Rada pe brațe o luă pe drum, înainte tot înainte, în calea puterii.

MIHAIL AXENTE

CÎNTECUL INELULUI*

Ineluș, învârtecuș,
Scaldă-mi-te în căuș
Cu suspine de arcuș
Și cu soare jucăuș.

Te voi pune la uscat
De o rază atârnat:
Floricea de cătrăniță
Pentru deget de Domniță.

Seara să cobori o stea
Să i-o prinzi lângă undrea,
Dimineața să-i aprinzi
Gândurile în oglinzi.

Ineluș, învârtecuș,
Ghici pe-al cui deget te-am pus
De-au căzut lumini de sus
Și le toarce vremea 'n fus?

BCU Cluj / Central University Library Cluj

RĂMÎNERE

Din gânduri pot să-mi fac o țară numai nuferi și rodii,
Pot să zidesc munți cu luceferi vii la cingătoare,
Dar cine să mi-i deschidă ca pe-o carte cu zodii?
Deaceea mă înfing tot mai adînc în pămîntul ce doare.

Aș putea să-mi fac un neam numai sfinți și regi.
Cine mi l'ar pizmui și i-ar sîngera mîndria?
Iată de ce mă aciuez printre ciobani neîngrădiți de legi
Și pun stele în balanța vremii, să ne îndrăgească
veșnicia.

Vreau să rămîn pînă la capăt, umil și sărac.
Aurul din soare nu mi-l cobor visterie.
Aud trecîndu-mi prin piept chemarea unui Dac
Și sufletu-mi, hulub, se sbate 'n colivie.

I. O. SUCEVEANU

*) Din volumul „Fîntîni pentru popoș” apărut de curînd

AȘA VA FI...

Știu bine că o să mă doară
tristețea ta de pasăre rănită
când fiecare nouă primăvară
mi te-o aduce 'n gând, mai ofilită.

Și dacă vreodată voi spune
sufletului, pentru alint —
că nu-mi mai vii în gând și'n rugăciune
o să-mi pară rău că mă mint!

Așa va fi și apoi uitarea ca un val,
despărțind două corăbii plecate...
Noaptea vechi s'or aduna pe mal
cu brațele în rugă 'mpreunate.

TEODOR SCARLAT

BCU Cluj / Central University Library Cluj

NE CĂUTĂM PE-APROAPE

Ne căutăm pe-aproape, voioși, să ne găsim
În calda prietenie, în liniștea din lan.
Și nimenea nu știe că'n fiecare an
Pe 'ntârziate drumuri, mai cade-un heruvim

În murmur stins de ape, nu trece nici un vânt,
Să'nalțe iar cântarea uitată în arcuș.
Din munți coboară seara cu umbre moi de pluș.
Să ne 'nfășoare molcom în largul ei veșmânt.

Prin mătăsoase ierburi, alătura pășim,
Cu freamătul pădurii. Sub palide 'ntomnări,
Când mugetul de ciute ne-ajunge pe cărări
Ne căutăm pe-aproape, dar nu ne mai găsim.

DIMITRIE DANCIU

C R O N I C I

OAMENI ȘI OPINII

OM ȘI PROGRAM

„Stăm în turnul de fildeș al artei pure atâta vreme cât patria e în siguranță. Dar dacă norii se vor apropia de noi ne vom coborî din turn și vom face artă cu tendință așteptând cuvântul Regelui care ne simbolizează și ne apără. Disprețuim profund pe scriitorii fără instinct național. Nici un mare creator (Dante, V. Hugo, Eminescu) nu s'au rușinat să fie patrioți. Fără o Românie independentă nu poate exista literatură română.”

Găsim aceste pline de sevă și vibrante cuvinte, sub formă de notă, într'un interesant săptămânal de critică literară, care apare la Iași. Nota se află dinjosul semnăturii directorului gazetei și — cu semnătură cu tot — sub un articol cu program negativist. Ne-a plăcut căldura și hotărârea cu care autorul anonim a încheiat aceste entuziaste fraze și inima noastră de români, de fii ai acestei Țări și ai Regelui ei, a vibrat înalt și în flacări, deși majestosul cuvânt *Patrie* era, acolo, scris cu literă mică, poate numai dintr'o scăpare din vedere.

Atunci când fierberea împrejurărilor care de multe ori ne surprind uluitor fiind în toiu, se vine cu un strălucitor îmbold, când se aștern, pe albul hârtiei, nesdruncinate credinți și fastuoase sublinieri, în scop de a emula sentimentul național, se face gest frumos.

Literatura, această mamă duioasă a visului, se arată în toată plenitudinea ei de ocrotitoare a neamului.

S'a zis că literatura fiind numai *Artă*, nu are patrie, nu are rang social, nu are rasă, ci numai *frumusefi*. A spus acest lucru, sub forme destul de străvezii, unele interpretabile, poate și de profesorul universitar, poet, romancier și critic literar G. Călinescu. Ne-a mirat atunci afirmația, ne-a durut. Acum ne bucură revenirea, fie și sub forma unei note minuscule nesemnată și pusă în josul unui articol negativist într'o revistă al cărei director este domniasa. Asta înseamnă că nu suntem cu totul putrezi, că o sguuire cu aspect național trezește pe orice literat, oricât de înrăit, din toropeala Artei pentru Artă și-l în-

fige, poate destul de aspru, în realitatea faptului românesc uriaș cât istoria și munții, a clipei care se consumă haotic sub ochii noștri calmi și stăpâni pe întâmplări.

Ce mai contează un program atunci când se aruncă în cumpănă destinele Neamului? Programul meu? Programul d-lui prof. univ. G. Călinescu? Nu poate fi decât unul: acela al Neamului, al Monarhiei, al neînfricatului nostru Rege. Trebuie să fim convinși de acest lucru; să fim autoconvinși: o convingere care să vină dinlăuntru nostru în afară, care să clatine munții și să sgdue conștiințele, care să se reverse ca un preaplin bun de utilizat acolo unde crede mai nimerit. Cel ce are în mână forța vijelioasă a neamului. Că poetul *Virgil Carianopol* „nu are *niciun(!)* talent?” Că romancierul *B. Jordan*, idem? Că d-l profesor universitar, romancier, poet, critic literar G. Călinescu nu știe să scrie atunci când așterne pe hârtia iertătoare expresii de calibrul acesteia; *nu are nici un talent*, vorbind despre *un singur* talent: cel literar? Ce valorează aceste mici flecăreli când, români fiind, trebuie să ne întindem mâinile românește, frățește, să ne apropiem inimele și să ne unim într’u plinirea destinelor unui neam? Ce importanță are faptul că gazeta d-lui critic, profesor, romancier și poet, nu se vinde? Ce, faptul celălalt, subliniat de niște confrăți, că *poetul Mircea Pavelescu* este numai poet, nu și mare critic literar, așa cum îl voește d-l G. Călinescu? Ce, acuza că literatura d-lui *Brătescu Voinești* este slabă, sau că romanele d-lui *Ionel Teodoreanu* nu sunt romane, deși se afirmă neadevăruri evidente?

Poetul *Virgil Carianopol*, profesorul universitar G. Călinescu, poetul *Mircea Pavelescu*, prozatorul *Brătescu Voinești*, romancierul *Ionel Teodoreanu*, celălalt romancier *B. Jordan*, trebuie să se afle, atunci când natul, glia și Regele le-o cer, alături pentru ridicarea în slavă a ceea ce noi avem mai sfânt: Rege și Țară.

Înțeleg însă, în axioma lui, toți slovenii țării, acest imperativ pe care am putea să-l numim atavic? Unele fapte ne dovedesc un fărăderost negativism. Și aici d-l G. Călinescu, directorul revistei ieșene de care ne-am ocupat mai sus și care vrea să fie un fel de revistă neojunimistă — trist junimism! — este în vină. Este

în vină mai ales pentrucă d-sa judecă subiectiv, pe alocuri patologic-subiectiv.

Pentrucă domniasa a avut un conflict personal cu d-l Ionel Teodoreanu — conflict în care autorul Medelenilor avea toată dreptatea, d-l neojunimist ar fi fost obiectiv — trebuie neapărat ca toate romanele acestui scriitor să fie... proaste, deși cândva aceleași romane fuseră decretate bune, excelente, formidabile, de către acelaș domn critic neojunimist.

Pentrucă d-na *Aida Vrioni* i-a dat cândva o lecție usturătoare de etică socială d-lui neojunimist, acesta s'a supărat pe ... Revista Scriitoarelor și Scriitorilor Români condusă de d-ra Vrioni și — ca un corolar — înjură pe toți colaboratorii revistei.

Pentrucă „*Adevărul literar*” (care a infectat neamul ani dearândul cu o netriebnică literatură) este gazeta literară după care este amorezat la nebunie d-l neojunimist, trebuie urgent citită de toată suflarea românească. În schimb reviste cari se numără „*Gândirea*” sau „*Convorbiri literare*” sunt nule, probabil pentrucă sunt adevărate izvoare de viață și credință românească, sau pentrucă sunt conduse de „inculte” și „fără niciun talent” (sic!) personalități literare care se numesc *Nichifor Crainic* sau *I. E. Torouțiu*.

Așadar, pentrucă apar asemenea „dezastruoase” reviste ca cele două mai sus arătate, conduse de „nulițăi” cari totuși este evident că au făcut pentru cultura românească mult mai mult decât diverși profesori universitari, critici, poeți, romancieri, etc. . . d-l G. Călinescu află nimerit să ne dea d-sa personal o revistă „de direcție” literară, „condusă efectiv de acela în stare a da orientări literare.” (Și noi, care nu știam nimic. . .) Desigur, desigur, cine alt în literatură românească poate să dea directive literare mai strălucite decât profesorul neojunimist, fost ucenic și angajat al „*Adevărului Literar*” cu toți roboții și camilbaltazarii lui? Lăsând laoparte lipsa de modestie atunci când d-l neojunimist se auto-evaluează la superlativ, se vede clar din cele scrise de *directorul gazetei de direcție*, că d-sa s'ar voi pur și simplu un fel de führer al literaturii noastre. Cum să socotim această îngâmfată autoafișare? Lipsă de discernământ etic? Absurdă împlântare în mijlocul unor realități care refuză cu tărie „directori literari?” Pustiu

autocritic ?

Directorii aceștia literari, dacă nu sunt interesați, dacă nu sunt niște ridicoli cramponați, sunt totuși cel puțin miopi. Ne vine în gând cazul unui talentat poet care, după d-l G. Călinescu, „nu are niciun talent“ (sic!) Poetul acesta are un mare păcat: este autodidact, cam așa ca Panait Istrati. Dar pentru aceasta „nu este poet.“ Ce s'a gândit omul? Poate pentru a fi „decretat de diverși directori literari poet, trebuie neapărat să aibă patalamale; să vadă lumea că „actele vorbește.“ că poetul e citit, e cărturar. A vrut adică să fie și el odată în viață... prozator și s'a înscris elev particular la un liceu din capitală. A sfârșit cu bine prima clasă. Dar la examenul final pentru clasa doua, un profesor literat (cel de geografie) un profesor care „dă directive“ în literatura românească, l-a întrebat, interesat:

— Dumneata ești poetul X. ?

Elevul nu a răspuns. Era stânjenitoare și perfidă întrebarea dascălului. Acesta a repetat îndărjit:

— Dumneata ești autorul volumului de versuri Y, editat la Fundațiile Regale ?

— Da, eu...

— Mda a a a ? ... Bine.

Și „interogarea“ la Geografie s'a sfârșit aci.

Rezultatul examenului: poetul elev a fost lăsat direct repetent (nota doi la Geografie) Cât despre profesorul director literar a justificat astfel mișelnica-i ispravă:

Nu dom'le... Nu l-aș fi trecut nici mort. Auzi neobrăzare! N'are nici două clase secundare și-i apar volumele la Fundații, pe când pe mine, cu două doctorate și trei licențe, cu activitate literară și critică, mă rog cu cenaclu și admiratori în cerc închis (și vițios N. R.) mă resping toate editurile.

Și cele scrise aci nu sunt baliverne. Sunt fapte petrecute real, vorbe scoase din gură de dascăl.

D-l G. Călinescu, în articolul d-sale cu programul negativist spune: „Direcția se dă nu numai prin articole ci și prin compunerea numărului și prin urmare intelectualul de nivel creator care ne conduce trădează cultura română.“ (Reproducerea este perfect fidelă.) Deși d-l neojunimist este foarte sybillic în această chestie cu direcția (rog recitiți fraza mai sus

citată) noi înțelegem că atunci când directorii gen *Jurnalul Literar* promovează un literat, se conduc și după alte norme decât acelea dictate de dreptate și de prezența talentului în opera de Artă. Așa stând chestia, programele sunt pure absurdități sau, în cel mai dulce caz, praf aruncat în ochii celor furați de argumentări sofistice.

Totuși trebuie să recunoaștem că „se întâmplă” uneori ca directorii să greșească, scoțând la suprafață talente veritabile. Este cazul d-lui G. Călinescu care, dând posibilitatea să se manifeste d-lui G. Ivașcu, a lansat un real și just critic literar. Afirmăm aci cu toată siguranță că d-l G. Ivașcu dintrodată și-a lăsat maestrul cu zeci de lungimi în urmă prin obiectivitate*) d-sale și prin cinstita judecare*) a operelor literare care-i trec pe sub ochi și despre care scrie. Ori numai pentru asemenea fericite „greșeli” multor directori literari trebuie să li se tolereze — nu ierte — o sumedenie de năzăreli, eșiri nechibzuite, diminuări intelectuale.

Vine acum problema supărătoare a poeților politici. Poezia pusă în slujba politicii nu mai este poezie, pentru că tezismul impus creatorului de artă este lipsit de conținut artistic. Dar asta nu înseamnă că un om politic nu poate să fie și un adevărat poet. Niciodată nu vom putea să confundăm activitatea politică a d-lui *Ilariu Dobridor* cu minunata d-sale trăire poetică. După cum niciodată nu vom putea spune că liberalismul d-lui *Ion I. Pillat* este tot una cu excelenta d-sale operă poetică, pentru sfântul motiv că poetul *Ion I. Pillat* este complet detașat de omul politic *Ion I. Pillat*. Este aceasta o dedublare a personalității? Nu. Ci este numai un paralelism în activitatea plurilaterală a individului — om.

Atunci de ce spunem că un *Ion I. Pillat*, un *Demonstene Botez*, un *Ilariu Dobridor*, un *Radu Gyr* sunt „poeți” numai „pentru un anumit cerc”? Cine apreciază astfel, apreciază subiectiv, cel puțin subiectiv, dacă nu de-a dreptul pățimaș. Pentru că numele de noi înșirate mai sus, sunt nume grele de rod în poezia noastră contemporană și — oșebit de tendințele politice, sociale și chiar etnice — opera poetică a acestor aezi este românească.

*) Calități cari lipsesc cu totul d-lui G. Călinescu.

Și pentrucă pomenirăm cuvântul „etnic” mai trebuie o completare. Avem, în literatura noastră, câțiva scriitori cari nu sunt români decât ca limbă și aceea, mai totdeauna, scâlciată. Este cazul deopildă, al d-lor *Camil Baltazar* și *Andrei Tudor* (O, sunt și alții mulți, mult prea mulți!) Obiectiv vorbind, acești poeți au oarecare talent, un talent exotic, cosmopolit, nebulos. Dar limba în care își exprimă emotivitatea, sentimentul, ideea — talentul adică — nefiind limba moșilor, nu poate să oglindească așa cum ar trebui, cum le stă poate în intenție acestor scriitori, puterea de creație în toată amploarea ei. Și așa se face că poeții de oarecare talent ca cei arătați imediat mai sus, dau literaturii române poezii proaste, otrăvind suflete și credinți.

În proză fenomenul se repetă cu scriitori ca d-nii *I. Peltz* — om de real talent — *Ion Călugăru* (*David sic Ițic*) scriitor cu mai slabe resurse și alții mulți fără urmă de talent (*Haimovici-Bonciu*) De aceea noi credem că acești creatori de mai mult sau mai puțin frumos, nu vor putea să se arate în plinătatea forțelor lor decât în limba strămoșilor lor. Iată ce nu înțeleg unii directori literari, ceea ce ar trebui să înțeleagă mai ales scriitorii vizați. Dar dacă acești scriitori nu au resursele atavice de a se exprima în limba valahă, este nedrept din parte-ne să le negăm talentul (cu rare excepții) și — deopotrivă — să le proclamăm genialitatea, în vreme ce decretăm ritos că poeți de talia unui *Virgil Carianopol* sau prozatori ca *B. Jordan* nu au „niciun talent” (oribilă și agrămată expresie!) atunci când public cititor și critică demonstrează contrariul. Asemenea singularizări ale unor „directori literari” în a duce negația până'n pânzele albe ale absurdului, sunt periculoase nu atât literaturii — care trece peste ele majestoasă — cât înșiși celor cari se cramponează în eroare. Și totuși dacă această cramponare ar avea o bază obiectivă, cinstită, lucrul încă ar fi admisibil în parte. Se întâmplă însă că la destui critici și directori literari subiectivismul întunecă orice dreaptă apreciere. Ne vine în gând întâmplarea cu un cunoscut critic, pe care o redăm fără niciun comentariu, ca lectorul să tragă orice concluzii va voi.

Pe una din străzile Iașilor se întâlnește cunoscutul nostru critic cu un romancier căruia tocmai îi elogiase ul-

timul roman :

— Ei, ai văzut ce-am scris despre ultima mata carte ?

— Am văzut, a răspuns romancierul.

— Și ți-a plăcut ? a tras cu ochiul criticul.

— Ași fi un absurd modest dacă ași spune că nu.

— Elogios; nu ?

— Dacă apreciezi mata...

— Dar ști de ce am scris astfel ?

— Pentru că spiritul de obiectivitate ți-a dictat să scrii astfel, îmi închipui...

— Ași ! Fleacuri !... Am scris astfel pentru că să-mi dai toate cărțile mătăluță și pentru că vreau să te am prieten...

Romancierul s'a revoltat :

— Cam rușinos lucru, etc...

Iar criticul s'a bâlbăit :

— Nu... Dar... Să vezi... etc...

Restul dialogului, devenit din ce în ce mai dârz, nu mai importă.

... Și asemenea critici dau decizii literare și au pretenția să îndrume literatura românească.

*

Printre tinerii noștri literați există un om care știe să emită și să discute o idee cu eleganță și logică desăvârșită. A scris mii de articole de gazetă și a scos două cărți în care a sintetizat vederile sale ideologice. Mă cu seamă prima lui carte : „*Dialectica Naționalismului*,” a avut un ecou de lungă durată în literatură. Ei bine ; o carte de idei dacă are prieteni, va avea și adversari oricât ar fi ea de desăvârșită, sau tocmai pentru aceea. Acest lucru i s'a întâmplat și cărții „*Dialectica Naționalismului*.” Autorul ei, d-l Nicolae Roșu, a răspuns criticelor, a lămurit neînțelegerile, a completat chiar unele lipsuri observate de cititori, Prin urmare d-l Nicolae Roșu este un om cu care se poate sta de vorbă. Și iată, numai d-l G. Călinescu — absolut singurul — nu a putut să discute civilizată cu cel ce a scris „*Dialectica Naționalismului*” Pentru că asemeni unui boșiman equatorial, d-l G. Călinescu a debordat un vocabular imposibil atunci când a scris despre cartea d-lui N. Roșu în „*Adevărul literar*.” Ori, d-l G. Călinescu

ar fi putut să-l acuze de orice pe d-l N. Roșu și fără să injure birjărește, dacă ar fi fost om obiectiv. Pentru ce a făcut așa cum a făcut? Nu aflăm decât un răspuns logic: lipsa unui echilibru psihologic în judecarea operei de artă, lipsă de care se pare că suferă d-l G. Călinescu.

Dar un om bănuit cu o atare lacună capitală mai poate fi luat în considerare? Mai poate acest om să judece obiectiv dacă întdarevăr are o „vătămătură“ intelectuală? Cuvântul lui mai poate fi socotit ca bun? Directivele date de el mai pot fi urmate cu nădejde?

Judece și răspundă oricine la asemenea întrebări. Și apoi, evalueze valoarea programelor literare emise de el.

N. LADMISS-ANDREESCU.

C Ă R Ţ I

BCU Universitatea Babeş-Bolyai Cluj VIRGIL CARIANOPOL

FRUNZIȘUL TOAMNEI MELE

versuri, Colecția „Universul literar“

În evoluția lirică a d-lui Virgil Carianopol trebuie să observăm două lămurite etape. Prima, cea a începuturilor, până la apariția poemelor din volumul „Scrisori către plante“, etapă în care poetul, prins în cercul suprarealiștilor dela gruparea „unu“ a d-lor Sașa Pană și B. Fundoianu, a dat o poezie adecuată cerințelor curentului, cu unele izbucniri tradiționaliste totuși; cea de a doua etapă — și cea intradarevăr rodnică, începând cu volumul „Scrisori către plante“ trecând prin „Carte pentru domnițe“ și sfârșind cu volumul ce avem în față, „Frunzișul toamnei mele“ tipărit în Colecția Universul Literar“.

D-l Virgil Carianopol este ficior de plugar, smuls de împrejurări maștere de lângă glie și așezat, dintru început, în lumea cu rezonanțe puțin poetice, mult sociale a sbuciumului uvrier urban. Aci în uzină, lucrând cot la cot cu atâția obidiți ai vieții, câștigând

o pâine grea, neagră și puțină cu ciocanul, dalta și bonfaerul, lovit de toate pleasnele mizeriei, trăind multiplele înjosiri și dureri ale acelei generații de lucrători pornită, cu câțiva ani în urmă, să dărâme rândurile sociale ale veacului spre a întrona utopia lui Engels și Marx, poetul și a scris versurile din volumul „*Un ocean, o frunte, un exil*”, înflăcărat de falsitatea unui moment ale cărui dedesubturi nu le-a putut seziza inițial. Dealtfel, în aceste poeme ale începutului, izbucnirile sociale, ades fără prea mare artă transpuse, nu au isbutit — cum dealtfel „socialul” nu a izbucnit nicicând să devie Artă, să ne dea ade-vărata Poezie, deci unele fulgerări de talent se aflau prin rânduri.

Cu trecerea timpului vine și maturizarea. Poetul și-a dat la vreme seama de lipsa de elan, de emotivitate, de simț estetic și de vibrație poetică a „stilului împus lui de mișcarea suprarealistă dela noi pentru că în primul rând, totul venea dinafară; nimic nu era svâcnire interioară, sau dacă era ceva, era, ca o abureală, era prea puțin. Și astfel apropiindu-și concepțiile creatoare tradiționaliste ale curenților tra-nice din literatura românească, d-l Virgil Carianopol a isbutit să atingă, apoi să trăiască în plenitudinea lui acel „har al Divinității”, cum numește Paul Valéry talentul poetic. Spuneam totaci cândva*) comentând volumul „*Carte pentru domnițe*” că „d-l Virgil Carianopol se arată ca un cultivator, în emoție, a misticei noastre crestine” și că „il aflăm pe linia poeziei d-lui Nichifor Crainic”. Convingerea ne este întărită de volumul de poeme ce avem în față. Coborînd din tot ce a avut semănătorismul mai bun și cristalizându-se în poemele d-lui Nichifor Crainic, poezia de aspect mistico-religios dela noi își află un excelent emul în tânărul autor al volumului „*Frunzișul toamnei mele*”, după ce — lucru de subliniat — această poezie a trecut prin sguuitoarele poeme ale unui Panait Cerna, prin aurăria versului d-lui George Gregorian, prin versul liliac al d-lui V. Voiculescu și prin briantele metafore poetice a d-lui Radu Gyr.

Stilul celor ce au cântat valabil și înalt pe teme

*) Lanuri, V-3-1938

mistice, diferă dela poet la poet. Lucrul, desigur, se repetă și cu d-l Virgil Carianopol care cu o tehnică personală (care, în treacăt fie zis, a făcut câteva victime printre poeții de tot tineri) ne redă sentimente și gânduri de o aleasă ținută etică, așa cum face de-o-pildă cu poema „Gânduri” în care încheagă o filozofie a morții cu puncte de vedere și resurse cu totul personale :

Cât trebuie să fie de adâncă moartea
De scoborîm atât de jos în ea,
De nici nu mai putem privi înainte
Și nici în urmă, să vedem vre-o stea!

Cât trebuie să fie de adâncă,
Și cât de 'naltă de îndoaie frunți!
Cât aur trebuie să aibă-ascunsă 'n ea
Dacă străbatem până la dânsa munți!

Pun capu lin pe umbre călătoare
Și rup în gând atâtea drumuri line..
Ce lungi poteci sunt Doamne, până 'n noapte
Și cât de scump e drumul pân'la Tine!

Dacă avea deja limpezită o structură poetică, d-l Virgil Carianopol nu izbutise să-și definească ceea ce numim noi *crezul său poetic*. Pentru că o asemenea definiție este foarte dificilă și poate cu ușurință să dea naștere la interpretări critice. Aflăm, însă, în volumul de care ne ocupăm aci, câteva versuri cari, citate, clarifică acest crez al poetului. Subliniem însă ca d-l Virgil Carianopol ridică *renunțarea* la rangul de dogmă purificare a oricăror excesive elanuri. O desnădăjduită neîncredere în viață este o caracteristică demnă de subliniat în stilul de viață al poetului, atunci când exclamă :

Zilele mi-au fost totdeauna frumoase
Dar au fost ca trestiiile, înalte și seci,
(Scrisoarea dela ea pg. 38)

Totuși acest factor care este lipsa de plinătate în viață, nu-l descurajează pe poet :

N'am obosit și nu mă tem că mâine
Voiu fi prin gânduri care vin o biată râmă
Zidesc din zori și până 'n seară altă viață
Și nu-i urăsc pe cei ce mi-o dărâmă.

(N'am obosit, pg 46)

Această sinceră mărturisire a unei cu tâlc renunțări, trebuie înțeleasă ca venind din adâncul sufletului creator care strigă încredere în forțele sale:

Apleacă-te spre mine, mare soră,
De pieptul rupt de doruri, ca de sape
Nu vrei să vezi cum dau în lături munții
Și plec, cu luna, ca Isus pe ape ?

(Cutezanță, pg 48)

Această tendință către grandios pentru lămurirea unei structuri spirituale, este accentuată de alte câteva poeme din volum. Dăm această strofă de o emoționantă frumusețe :

O, biata mea lumină, pentru cine plângi
Și inima o lași să ți se frângă ?
Nu vezi că pentru tine iau în brațe munții
Și-i strâng ca pe armonici, ca să-i fac să plângă ?

(Cântec pentru tristețe, pg 30)

Se observă și aci ca și în cele două volume care au precedat cartea ce avem în față că poetul, exemplar tipic al omului smuls dela rosturile lui am putea spune telurice, furat de dânsul fantastic al civilizației, pus să facă alte treburi și să se încadreze în alte rândueli decât acelea ale ogorului strămoșesc, acest desrădăcinat și umilit al Vieții, își cântă tragedia transplantării, admitând luminele noiei vieți, dar frângându-și avânturile atunci când icoana locurilor natale îi înăbușe sufletul și îi biciuie amintirea :

Pe unde merg acum sunt locuri mult mai frumoase
Cântecele în furtună, luminează cu rădăcinile'scoase.
Mă sui tot pe vârfuri, iau tot soarele în mâni,
Intind și pe aici corturi, și pe aici fac fântâni
Dar nu-mi mai aruncă privighetoarea buchete de cântece.
Nu-mi mai face luna seara, ca altădată descântece.

(Adusesem vieții toate cântecele, pg. 26)

D-l Virgil Carianopol nu este un dionisiac, un voios al versului, un poet al fericirii. D-sa vede viața ca pe o povară,, o pedeapsă chiar, dacă ținem socoteală de unele izbucniri aspre ale versului d-sale. Poate de aceea nota elegiacă este predominantă în mai tot ce d-sa scrie. Găsim această notă, adâncită,

în poemele: *Prietenul, Poetului care-mi scria că moare, Cine? Copilului meu, Știi tu?* și alte câteva. Dar unde elegia se arată în toată minunata ei resemnare și discreție, este în vechea temă a ciclului „Ioana”, temă dragă poetului încă din „*Scrisori către plante*”. Reproducem:

N'ai fost Ioană, te-a creiat nebunia mea,
Nu-mi avea viața lângă cine să stea,
Nu-mi mai avea inima lângă cin' s'adune,
N'aveam după cine ascunde gândurile mele nebune

(Note la moartea Ioanei, pg. 65)

În carte am aflat câteva mici greșeli de construcție, inerente dealtfel unui volum masiv de poezie ca volumul despre care referim, dar asemenea scăpări nu au darul de a influența asupra valorii în sine a poeziei.

În poezia d-lui Virgil Carianopol, cu acest volum, ni se impune să credem pentru că însăși această poezie este impunătoare. Nu mai poate fi vorba aci de pătimire nici de fariseism, ca și acolo unde se vorbește laudativ despre lucruri imperfecte. Pentru că un diamant oricât ar fi el de laudat sau de criticat, tot diamant rămâne. D-l Virgil Carianopol poate atinge, în lirica românească, piscuri foarte înalte. La al șaselea volum al poetului și după o întreagă evoluție creatoare certitudinea noastră poate fi desăvârșită, iar echivocul eliminat definitiv.

GALA GALACTION: PAPUCII LUI MAHUMUD, ed. II.

(Edit. Miron Neagu - Sighișoara)

După vreo zece ani, recitim impresionați povestirea pantofarului Savu de pe coclaurii Teleormanului biet om, care a dus în spate ispașa unui fapt necugetat cu perseverență de erou și resemnare de mucenic, întru mântuirea sufletului său împovărat fără vrere.

Intr'un număr al Lanurilor scriind despre volumul *Semne* al d-lui B. I. Gândea, ne mărturiseam trăirea în amintire, atunci când băteam pajiștea din preajma schitului Negara din Dideștii-Vedei. Feciorului Nicolache Piu

Petri încercând povestirea unor fapte care se pare că s'au petrecut aievea a izbutit să ne dea o carte de căpătâiu, mai ales când îl chiamă și Gala Galaction. Deci izbânda nu ne surprinde, pentrucă era de așteptat. Autorul *Roxanei* și al „*Clopotelui din Mănăstirea-Neamțului*”, scriind povestirea lui Mahmud și a pantofarului Savu, s'a întrecut pe sine. Credem că *Papucii lui Mahmud* este cea mai isbutită carte a acestui excelent autor. Un stil ca din hrisoave, un suflu epic altoit pe o concepție creștină a vieții — aceea a ispășirii prin fapte — o etică înaltă și pură, o ținută de boerie scriitoricească prea rar întâlnită.

Episodul acesta de o viață de om, începe într'o cărciumă, pe o vreme de iarnă, în câmpia Dunării. Savu pantofarul, un om moral pe toate fețele, antrenat de întâlnirea cu un vechiu prieten întors din războiu, sergentul Iorgu Mutafu, de bucuria veștii că a căzut Plevna, se îmbată. În starea aceasta de inconștiență alcoolică, fiara din om se aprinde pentru o clipă și blândul Savu omoară dintr'o lovitură de par dată cu sete la moalele capului, pe prizonierul Mahmud, un turc care și așa, era sortit pieirei fiind bolnav de „lungoare”.

Trezirea din beție a ucigașului, a doua zi, este sguduitoare. Și, de aci, încep peregrinările, penitența: jertfa impusă pantofarului de glasul sfânt al schimnicului dela schitul Negara. Și, pentrucă în clipa doborârii turcului, lui Savu îi rămăsese întipărite în minte sărăcia imineilor celui ucis, pedeapsa impusă este de a lucra sărăcimei încălțăminte, pânăla a mia peche de papuci, rânduită de destin, în clipa morții pantofarului, duhului lui Mahmud.

Paralel cu această osândă, alte și alte fapte de jertfă și uitare de sine, vin să se adauge ispașei lui Savu pantofarul. Totul se termină târziu, după o chinuită viață de om, undeva, pe malurile Bosforului în cimitirul musulman, vestitul Eiub, unde Savu pantofarul din ținutul Teleormanului, moare și este îngropat, ca să se împlinească vrerea Dumnezeuului tuturor oamenilor.

— „Frate Savule... Mahmud, pe care l-ai văzut pretutindeni și l-ai slujit o viață întreagă, se odihnește, în cimitir ghiaur, lângă părinții tăi... Vino și tu de te odihnește, în pământ turcesc, lângă părinții lui Ibrahim!”

Aci, peste această frăție în moarte, firongul ultimei pagini, albă, cade domol, închizând povestirea părintelui Gala Galaction.

Totul s'a petrecut aspru, neîndurat, totuș cu căldură, înălțător, euforic.

Retipărind cartea „Papucii lui Mahmud“, d-l Miron Neagu a nimerit drumul cel bun și în ceea ce privește romanele editate de d-sa. După celelalte, editate până acum, romanul părintelui Gala Galaction reprezintă prima biruință întreagă a editorului. Ne amintim de o mărturisire a d-lui *Georgescu-Delafraș*, care și-a început cariera de editor tipărind tot o carte a părintelui Galaction, ni se pare „*Clopotele din Mănăstirea Neamțului*”: părintele Galaction are mână bună.

Și noi nu ne îndoim de aceasta.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

N. LADMISS-ANDREESCU

REVISTE

SYMPOSION

(il. 2-3, 1939)

Numărul acesta al revistei cuprinde între copertele sale interesantul studiu a d-l Dumitru Isac, „Specificul etnic și cunoașterea filosofică”, cu care se și deschide.

În acest studiu, d-l Dumitru Isac, pune problema concepției și cum diferiți filosofi înțeleg să statornicească poziția dintre etnic și filosofic, accentuând asupra gandirismului cât și asupra studiului d-l Vasile Băncilă; „Lucian Blaga energie românească”, susținând ca d-l Vasile Băncilă este fundamental certat cu logică și cu faptele și că străduințele d-sale

sunt zadarnice ele ne corensponzând cুলিনিile principale ale lui Lucian Blaga și că ar maltrata pe lângă logică și realitatea în studiul vizat.

De altfel, după cum reese și din articolul Filosofie stil „Gând românesc” dela sfârșitul revistei, d-l Dumitru Isac, nu se poate împăca cu concepțiile prof. dela Brăila.

Tot în acest număr pe lângă proza d-l Leontin Brudașcu și Ion Vlasiu care se relevă ca viguroși prozatori, întâlnim și trei poeme ale tânărului poet decedat Ion Moldoveanu.

Mai întâlnim și studiul Prof. Tit. Liviu Valea, „Destinul lui Octavian Goga”, unde arată împrejurările în care a luat naștere poezia cântărețului desrobirei noastre.

Poezia este reprezentată prin Radu Stanca, Ion Tolescu Valeni (și l-ar putea schimba) și C. S. Anderco, care își amimtește de prietenul de cruce și de veșnicie, Ion Moldoveanu.

Te-a închis în cruce și în nesfârșit,
Să-mi fii cea mai dulce din atâtea sute
De otrăvici ce n'cupe lcu visări crezute Cluj
Au ucis credința și-au întinerit.

La „Interior” L. T. Valea, G. Pavelescu și vigurosul poet V. Copilu-Chiatră, care la rândul său scrie despre ortacul de cruce și veșnicie Ion Moldoveanu.

Restul numărului este complectat cu cronici susținute de d-nii: Dumitru Isac, Horia Stanca și Ion Georgescu.

GEORGE MIHAIL

I N S E M N Ă R I

INTOARCERE

Poetul Ion Th. Ilea este un nedefinit. Nedefinit în ceeace privește linia lirică a activității d-sale. Credem însă că, înăuntrul ultimelor d-sale manifestații, se apropie de o limpezire. Atât din paginile revistei-

pamflet „Eu și Europa”, cât și din ultimele poemă semnate de d-sa prin diferite reviste, se desprinde o tendință de stabilitate emotivă. De vreun an anunță un nou volum, intitulat simbolic *Întoarcere*. După oscilațiile poetice din volumele „*Inventar rural*” și „*Gloata*”, prevedem cu volumul anunțat o limpezire a apelor lirice ale poetului ardelean prin naștere și — da, da, — vocație. Pentru această limpezire, așteptăm cu nerăbdare această „*Întoarcere*” pe care o dorim cât mai românească și cât mai poetică.

„DACIA”

● discuție sub Caraimanul fumegând sub un cer de plumb, o discuție cu scriitorul editor *Mihail Drumeș*, este plină de învățăminte și reconfortanță. La Bușteni, în jurul unei mese de cofetărie, o asemenea discuție ne-a dat prilejul să admirăm activitatea anunțată a editurii „*Dacia*” strunită de acest scriitor. Editura va scoate la 15 Septembrie un săptămânal literar care să concureze cu cele mai excelente publicații similare streine. Pentru a se debarasa de orice tutelă economică, editura „*Dacia*” a purces să-și clădească un palat propriu, a comandat o tipografie modernă în străinătate și a pornit organizarea administrativă și editorială a întreprinderii. Vor fi editați scriitorii de circulație și tineri debutanți (cu talent desigur) D-l Drumeș ne-a destăinuit și câteva nume pe care le divulgăm cititorilor noștri. Vom avea ediții luxoase și inedite semnate de d-nii: G. M. Vlădescu, Sărmanul Klopstock, Virgil Carianopol, Jul. Giurgea, N. Crevedia, Șerban Bascovici și alți veritabili făurari de slovă. Un program variat, frumos și bogat ni se anunță. D-l Drumeș este o chezășie într-o buna reușită a întreprinderii. Noi îi dorim biruință desăvârșită

N. LADMISS ANDREESCU

REVISTA „FAMILIA” ȘI SCRITORII DIN ARDEAL

Despre revista „*Familia*” dela Oradea pe care o conduce de 6 ani d. M. G. Samarineanu, putem

să spunem că e departe de a fi o revistă de prezentare a literaturii ardelenе și de afirmare a tinerilor scriitori, cum era pe vremuri!

Constatăm — cu regret — același lucru pe care l-au constatat — de altfel — și alți confrăți din partea locului, că publicația dela Oradea (bogată în număr de pagini) își duce viața într'o atmosferă — aproape străină — de frământările spirituale ale Ardealului din ultimii ani.

Ceeace ne miră mai mult însă, este faptul că „Familia“ se intitulează cu atâta grandoare: *Organ al Asociației Scriitorilor Români din Ardeal*, pe când în realitate, nu se poate întâlni în paginile ei, decât un număr foarte mic de scriitori ardeleni membri ai Asociației.

Cum înțelege oare d. Samarineanu să apară sub aceasta egidă cu majoritatea colaboratorilor de aiurea, cari nu au nicio legătură cu manifestările culturale și literare din Ardeal?

Dacă vrednicul conducător al „Familiei“ dela granița de vest a țării, ține să fie la înălțimea chemării sale de susținător al scrisului pe aceste locuri (după cum este d. Victor Papilian) trebuie să facă apelul convenit la scriitorii ardeleni prin A. S. R. A. ca să-și dea partea de contribuție spirituală la revistă, care este oficios al Asociației. În acest fel, revista „Familia“ ar deveni o publicație prețioasă de afirmare a Ardealului scriitoricesc. Atunci și titlul (subtitlul) ar fi în deplină concordanță cu conținutul revistei și ar constitui o mândrie pentru organizația scriitorilor și pentru Ardeal, bucurându-se de admirație noastră, a tuturor.

Credem că d. M. G. Samarineanu se va gândi mai serios la rostul pe care trebuie să-l aibă revista „Familia“ pe aceste meleaguri și se va osteni să strângă în jurul său mai multe condeie ardelenе, spre a-i fi justificată apariția.

DIMITRIE DANCIU

CARNETUL CU NOTE

Prepoem este titlul unei reviste exclusiv pentru afirmarea tinerei poezii românești, apărută la Bucu-

rești în cursul lunei Iulie, sub conducerea d. Traian Mihăilescu. În cel dintâi număr constatăm cu părere de rău că nu se pot contura intențiile ce l-au călăuzit pe redactorul revistei pentru a strânge în paginile ei un material prețios din domeniul tinerei lirici românești. Cunoaștem entuziasmul tânărului scriitor teormănean Traian Mihăilescu, în acest sens și credem că se va strădui să ne dea o publicație de adevărată poezie tânără, încât titlul să nu fie desmințit de conținut. Remarcăm părerile juste ale Prepoemului despre concursul de poezie al revistei „România Literară”.

Sub egida revistei „Prepoem” apare colecția Caetelor negre închinată poeziilor dispăruți prea curând, scrise de cei mai apropiați cunoscători ai lor.

Cel dintâi caet negru apare închinat poetului focșănean Alexandru Călinescu despre a cărui viață destul de sbuciumată și plină de lipsuri, d. Pavel Nedelcu prietenul său de visuri ne face câteva prețioase mărturisiri.

Buletinul Poeziei Românești pe care intenționează să-l scoată d. C. Pârlea în toamna acestui an, va cuprinde manifestările poetice din ultimi doi ani. Acest buletin însă ar urma să apară anual, la sfârșitul fiecărei toamne, însoțit de note critice asupra cărților catalogate.

Așteptăm în rezervă și această publicație pe lângă atâtea altele cari au apărut și dispărut ca ciupercile.

Autorii cari au tipărit opere poetice în anii 1938 și 1939 să-și trimită câteun exemplar însoțit de însemnări critice pe adresa: C. Pârlea Str. Rădiței, 49 București VI.

Antologia A. S. R. A. ni se pare că așteaptă ultimul scriitor să se nască spre a putea fi catalogat. Într'adevăr, noi nu cunoaștem stadiul acestor lucrări, dar bănuim că până în prezent nu s'a făcut nimic în această privință, deși s'a cerut dela o parte din membri Asociației materialul respectiv (poate nu se găsesc la Cluj scriitori competenți pentru coordonarea lui) Dar inițiativele acestea frumoase și de preț pentru prestigiul Asociației scriitorilor români din Ardeal, n'ar trebui lăsate fără posibilități de înfăptuire. — E

destul de regretabil că nu comportă entuziasmul cuvenit. —

La adunarea generală a A. S. R. A-ului, după câte știm, s'a discutat în largă măsură chestiunea pensiilor scriitorilor în care scop, organizația aceasta de scriitori din Ardeal, urmează să-și reglementeze situație față de Legea de crearea „Casei Scriitorilor”. Nu cunoaștem încă rezultatul demersurilor ce se fac pentru o apropiere cu S.S.R.

Dar fiind faptul că Asociația dela Cluj, cuprinde un însemnat număr de scriitori de seamă și mai tineri și mai bătrâni — și că este recunoscută persoană juridică — în scopul de a apăra interesele scriitorilor din Ardeal, credem că se va găsi o formulă echitabilă pentru aranjarea situației în așa fel ca și membri ei cari vor îndeplini aceleași condițiuni ca cei din S.S.R. să se bucure de pensia la care legea le dă dreptul.

DIMITRIE DANCIU

Într'un număr mai vechiu din colecție revistei „Vremea”, azi dispărută, găsim câteva marginalii la poezia lui Arghezi, iscălite de Eugen Ionescu, ele înșiși comentarii la un studiu al d-lui D. Caracostea. Se spune acolo de excesivitatea imaginilor în poezia argheziană, care adeseori e mai mult material decorativ decât emoție interioară. Dar subliniem mai ales pasagiul unde poeziei argheziene i se dau atributele unei lirici situate între *ruralismul anecdotic și spiritualismul pur și stilizat*. Amintim mai ales aceasta, fiindcă *Hore*, ultimul volum de poeme al d-lui Arghezi, confirmă aceasta aproape integral, cuprinzând o poezie originală prin introducerea unor cuvinte de proveniență rurală ori zoologică, dar căutând și o stilizată prezentare a simbolului. Pe lângă această notă care dealtfel era prezentă și în poezia sa mai veche, adăugăm o intrare în *miniaturală* sub umbra căruia se permit parafrazări și multe glume spuse în versuri, și credem că am enunțat câteva din atributele acestei noi cărți de poezie. Desigur că ea mai poate evidenția și alte sugestii pe care le vom sublinia însă cu ocazia unei discuții mai largi.

GEORGE POPA

APRECIERI

Afără de revistele ardeleno existente care s'au ridicat la un potențial literar, rar mai întâlnești astăzi la revistele literare ce apar, entuziasmul de altă dată.

Rămâi uimit ca în timpurile critice de astăzi, când și cele mai cunoscute reviste, luptă cu greutate, că se mai găsesc încrezători-idealiști, care să încerce aruncarea pe piață a unei reviste.

Cu toate acestea, Blajul, cetatea culturii, care ne-a dat revista cu același nume, azi trecută în amintire, îndrăznește a ne trimite de pe meleagurile lui tânără revistă intitulată atât de pompos; „*Insemnări literare*”. Această revistă, dela primul număr (nu știm câte ~~vor~~apare) se prezintă sarbădă și fără viață, sortită peirei. Se vede că entuziasmului de astăzi îi lipsește hrana spirituală.

Ne miră faptul că în Blajul atâtor forțe creatoare să nu se găsească elementele necesare reeditării unei reviste.

Insemnări literare, așa cum se prezintă, pe lângă că n'aduce o notă nouă, dar periclitează și bunul renume al citadelei și-i păcat.

Gând și faptă este titlul altei reviste. Deși de talia „*Insemnărilor literare*”, totuși a căutat o transfuzie în poetul arborosan Mircea Streinul, care cu toată sânguința sa nu poate salva debilitatea celor câteva stele de mărimea treia. Să sperăm că „*Gând și faptă*”, își va primumi colaboratorii de oarece prea se simte influența lui 1848.

Litoral, este o revistă care aduce în paginile ei datorită redactorului, d. Dumitru Olariu, dragostea de frumos pentru tânărul poem românesc.

În legătură cu luptătorul sas dela 1848, Stefan Ludwig Roth, d-l Dr. Prof. Otto Folberth, colaboratorul nostru, a conferențiat în cadrul Universității libere dela Valenii de Munte, în ziua de 11 August a. c., întrunind elogiile unanime.

MIHAIL AXENTE

LANURI

Anul VI.

Nr. 5-6-7

1939

SUMARUL

- ION MOLDOVEANU: Trei poeme inedite: Făt-frumos, Tărm
dorit, Cad ierni
GEORGE POPA: Literatura ardeleană de azi (III)
ION TH. ILEA: Aur românesc, Popas biblic
MIHAIL AXENTE: Povestire cu hoți și femei
I. O. SUCEVEANU: Cântecul inelului, Rămânere
TEODOR SCARLAT: Așa va fi
DIMITRIE DANCIU: Ne căutăm pe aproape

CRONICI

Oameni și opinii

- N. LADMISS ANDREESCU: Om și program

Cărți

- N. LADMISS ANDREESCU: Frunzișul toamnei mele, de Virgil
Carianopol; Papucii lui Mahmud,
de Gala Galaction

Reviste

- GEORGE MIHAIL: Symposion

Insemnări

- N. LADMISS ANDREESCU: Intoarcere (I. Th. Ilea) Dacia
(editură)
DIMITRIE DANCIU: Revista „Familia” și scriitorii din Ardeal

Carnetul cu note

- DIMITRIE DANCIU: Prepoem, Buletinul poeziei românești,
Antologia A. S. R. A. Casa Scriitorilor
GEORGE POPA: Poezia lui Arghezi
MIHAIL AXENTE: Însemnări literare, Gând și faptă, Litoral,
Otto Folberth

Reproduceri

- G. LIMBĂȘANU: Cetatea Mediașului (coperta)

DIRECTOR
MIHAIL AXENTE

REDACTOR
GEORGE POPA